

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)

w sprawie **M. B.**

skazanego wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu, w dniu 21 marca 2024 r.,

skargi prokuratora Okręgowego w Warszawie

na wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 5 października 2023 r., sygn. akt X Ka 771/23

uchylający wyrok łączny Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22

i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy- Mokotowa w Warszawie w dniu 23 maja 2023 r., w sprawie o sygn. VIII K 835/22, wydał wyrok łączny wobec M.B. Wydając przedmiotowy wyrok Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie poddał analizie sześć wyroków skazujących w sprawach: VIII K 270/20, II K 348/21, VIII K 468/21, III K 556/19, IV K 304/19 i III K 472/20, które stanowiły podstawę przedmiotową zapadłego wyroku łącznego. Ostatecznie na mocy wskazanego wyroku łącznego sąd orzekł wobec skazanego karę łączną 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności (punkt I wyroku łącznego), karę łączną 2 lat ograniczenia wolności (punkt II wyroku łącznego) i karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 10 zł (punkt III wyroku łącznego). W dalszych rozstrzygnięciach sąd zaliczył skazanemu na poczet orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności i ograniczenia wolności okresy rzeczywistego pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 576 k.p.k. stwierdził, że wyroki podlegające połączeniu nie ulegają wykonaniu w zakresie objętym wyrokiem łącznym i zwolnił skazanego od ponoszenia na rzecz Skarb Państwa kosztów sądowych.

Na skutek apelacji od powyższego wyroku łącznego, wniesionej przez obrońcę skazanego co do kary i kwestionującej wyłącznie wymiar kary łącznej pozbawienia wolności, Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 5 października 2023 r. w sprawie o sygn. akt X Ka 771/23, uchylił zaskarżony wyrok łączny i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Skargę na powyższy wyrok w trybie art. 539a § 3 k.p.k. wniósł prokurator, zarzucając:

- naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie w całości wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 21 grudnia 2022 r., sygn. akt IV K 520/22 i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania na skutek błędnego uznania, że zachodzi podstawa do takiego rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy:

- na skutek wejścia w życie art. 4 pkt 5 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2600), co nastąpiło w dniu 1 października 2023 r., czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. objęty wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w

Warszawie z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt VIII K 468/21, zmienionym na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 czerwca 2022 r., sygn. akt X Ka 360/22, za który M. B. został skazany na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, stanowi obecnie wykroczenie, wobec czego, stosownie do treści art. 2a § 4 k.w., kara łączna pozbawienia wolności orzeczona w punkcie I wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22 utraciła moc, w konsekwencji czego, wobec braku substratu zaskarżenia w tym zakresie, wniesioną apelację należało pozostawić bez rozpoznania zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k.,

- utrata mocy kary łącznej ograniczenia wolności orzeczonej w punkcie II wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22 uzależniona jest od wydania postanowienia, o którym mowa w art. 2a § 2 k.w., przy czym uprawnienie do zamiany kary orzeczonej za przestępstwo na karę przewidzianą za wykroczenie nie przysługuje sądowi orzekającemu w przedmiocie wyroku łącznego,

- rozstrzygnięciu o karze łącznej grzywny zawartemu w punkcie III nie postawiono żadnych zarzutów, jak również nie odnoszą się do niego jakiekolwiek zastrzeżenia wzięte pod uwagę przez sąd odwoławczy z urzędu.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy przypomnieć, że stosownie do treści art. 539a § 3 k.p.k., podstawą skargi na wyrok sądu odwoławczego może być naruszenie art. 437 k.p.k. lub uchybienie określone w art. 439 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy rozpoznając skargę na wyrok sądu odwoławczego winien zatem ograniczyć się do zbadania, czy w sprawie wystąpiły tzw. bezwzględne przyczyny odwoławcze, albo doszło do uchylenia wyroku mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego lub też konieczne jest przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (zob. postanowienie

SN z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16; uchwała SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17). Pisemne motywy wyroku sądu odwoławczego powinny przy tym nie tylko wyraźnie określać, która z przesłanek wymienionych w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. zadecydowała o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, lecz również zawierać argumentację wskazującą na zasadność takiego wnioskowania, a tym samym konieczność wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

W rozpatrywanej sprawie, sąd odwoławczy, uchylając zaskarżony wyrok łączny w stosunku do M. B. i przekazując sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania wskazał na treść art. 440 k.p.k., który to przepis stanowi, że jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie uchyleniu. Natomiast naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k., jako podstawa skargi, oznacza brak przesłanek do wydania kasatoryjnego orzeczenia. Może to nastąpić w trzech sytuacjach, a jedną z nich jest sytuacja, w której wyrok został uchylony na skutek błędnego uznania, że zachodzi jedna z podstaw wymienionych w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., np. co do konieczności ponowienia przewodu w całości (zob. D. Świecki [w:] D. Świecki (red.). Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, teza 44. do art. 539a).

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego wynika, że powodem uchylenia zapadłego w tej sprawie wyroku łącznego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania była konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Przy rozpoznawaniu sprawy sąd odwoławczy z urzędu (w trybie art. 440 k.p.k.) uwzględnił uchybienia związane z czynami, za które M. B. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 15 lutego 2022 r., w sprawie VIII K 468/21 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K 304/19, które w obecnym stanie prawnym, ze względu na wartość skradzionego mienia, stanowią wykroczenia, a kary za wykroczenia nie podlegają łączeniu.

Rację ma oczywiście sąd odwoławczy zauważając, że na skutek wejścia w życie art. 4 pkt 5 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz

niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2600), co nastąpiło w dniu 1 października 2023 r., czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. objęty wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt VIII K 468/21, zmienionym na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 czerwca 2022 r., sygn. akt X Ka 360/22, za który M. B. został skazany na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. objęty wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K 304/19, za który M. B. został skazany na karę 2 lat ograniczenia wolności, stanowią obecnie wykroczenia.

Stosownie bowiem do treści art. 4 pkt 5 cytowanej wyżej ustawy, art. 119 § 1 k.w. otrzymał brzmienie: *Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 800 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.* Natomiast przy przekształceniu przestępstwa w wykroczenie, stosowanie do treści art. 2a § 1 k.w., *jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara podlegająca wykonaniu ulega zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu, na karę ograniczenia wolności, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności - na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn.*

Co istotne, wartość szkody za przestępstwa zarzucane oskarżonemu z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k., w sprawie o sygn. akt VIII K 468/21 wynosiła 569,16 zł, zaś w sprawie o sygn. akt IV K 304/19 wynosiła 581,67 zł. W tej sytuacji, jak słusznie podnosi skarżący, należało uznać, że kara pozbawienia wolności wymierzona skazanemu w sprawie o sygn. akt VIII K 468/21 podlega zamianie na karę aresztu na podstawie art. 2a § 1 k.w. Jednocześnie zgodnie z treścią art. 2a § 4 zdanie pierwsze k.w. kara łączna pozbawienia wolności orzeczona w punkcie I wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22, której podstawą była m.in. kara wymierzona

w sprawie VIII K 468/21, utraciła moc ex lege. Nie zachodzi przy tym sytuacja określona w art. 2a § 5 k.w., ponieważ w tym przypadku zastosowanie art. 2a § 1 i 4 k.w. nie powoduje skutków mniej korzystnych dla skazanego M. B. . Skoro zatem utraciło moc rozstrzygnięcie o karze łącznej zawarte w punkcie I wyroku łącznego, to przestał istnieć substrat zaskarżenia apelacją wniesioną przez obrońcę skazanego, a przyjęta apelacja stała się niedopuszczalna. Rację ma zatem skarżący, że powyższe obligowało sąd odwoławczy do pozostawienia bez rozpoznania tego środka odwoławczego, stosownie do treści art. 430 § 1 k.p.k. Tym samym nie było podstaw do uchylenia wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22 i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w zakresie rozstrzygnięcia, które utraciło moc.

Natomiast w odniesieniu do kary łącznej ograniczenia wolności orzeczonej w punkcie II wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22, stosownie do treści art. 2a § 4 zdanie drugie k.w., *kara łączna traci moc tylko w razie wydania postanowienia w wypadku, o którym mowa w art. 2a § 2 k.w.* Przy czym zasadnie podnosi skarżący, iż zmiana wyroku jednostkowego, o którym mowa w art. 575 § 2 k.p.k., w zakresie orzeczonej nim kary, wchodzącej w skład kary łącznej, może być wprowadzie również wynikiem kontrawencjonalizacji polegającej na zamianie kary orzeczonej za przestępstwo na karę przewidzianą za wykroczenie, takiej kontrawencjonalizacji dokonuje jednak wyłącznie sąd pierwszej instancji, który wydał prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo na karę pozbawienia wolności w sytuacji, gdy czyn objęty tym wyrokiem stał się według nowej ustawy wykroczeniem. Kompetencja taka nie przysługuje natomiast sądowi orzekającemu w przedmiocie wyroku łącznego nawet, jeżeli wymierzona w ramach tego wyroku kara łączna obejmuje skazanie za czyn, co do którego ma zastosowanie kontrawencjonalizacja (zob. postanowienie SN z dnia 4 grudnia 2014 r., III KO 46/14; postanowienie SN z dnia 15 czerwca 2016 r., III KK 66/16). Zatem w zakresie kary łącznej ograniczenia wolności orzeczonej w punkcie II wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt VIII K 835/22, utrata mocy przez tę karę łączną uzależniona jest więc od wydania postanowienia, o którym mowa w

art. 2a § 2 k.w., przy czym uprawnienie do zamiany kary orzeczonej za przestępstwo na karę przewidzianą za wykroczenie nie przysługuje sądowi orzekającemu w przedmiocie wyroku łącznego.

Rację zatem należało przyznać autorowi skargi, iż sąd odwoławczy, decydując się na rozpoznanie sprawy z przekroczeniem granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 440 k.p.k.), powinien samodzielnie ustalić, czy zapadło orzeczenie zmieniające karę orzeczoną w sprawie IV K 304/19, wydane na podstawie art. 2a § 2 k.w. W przypadku wydania takiego orzeczenia sąd odwoławczy winien wydać odpowiednie orzeczenie reformatoryjne.

Warto także podkreślić, że w odniesieniu do rozstrzygnięcia o karze łącznej, zawartego w punkcie III wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 23 maja 2023 r., w sprawie o sygn. akt VIII K 835/22, nie było żadnych zarzutów podniesionych w apelacji lub zastrzeżeń wskazanych przez sąd odwoławczy z urzędu. Zatem w tym zakresie Sąd Okręgowy w Warszawie nie wykazał żadnych podstaw do uchylenia przedmiotowego wyroku łącznego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Powyższa okoliczność dodatkowo potwierdza brak podstaw do uchylenia wyroku sądu I instancji z powodu konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

Na gruncie przedmiotowej sprawy nie zachodziła zatem konieczność powtórzenia całości przewodu sądowego, co wyłączałoby kompetencję sądu II instancji do merytorycznego orzekania. Uchylenie zaskarżonego apelacją wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji stanowiło rażące naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k., co zostało wykazane w złożonej skardze.

Z uwagi na powyższe, zaskarżony wyrok podlegać musiał uchyleniu, a sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W jego toku sąd odwoławczy uwzględni wyrażone powyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.).

[J.J.]

[ał]

